

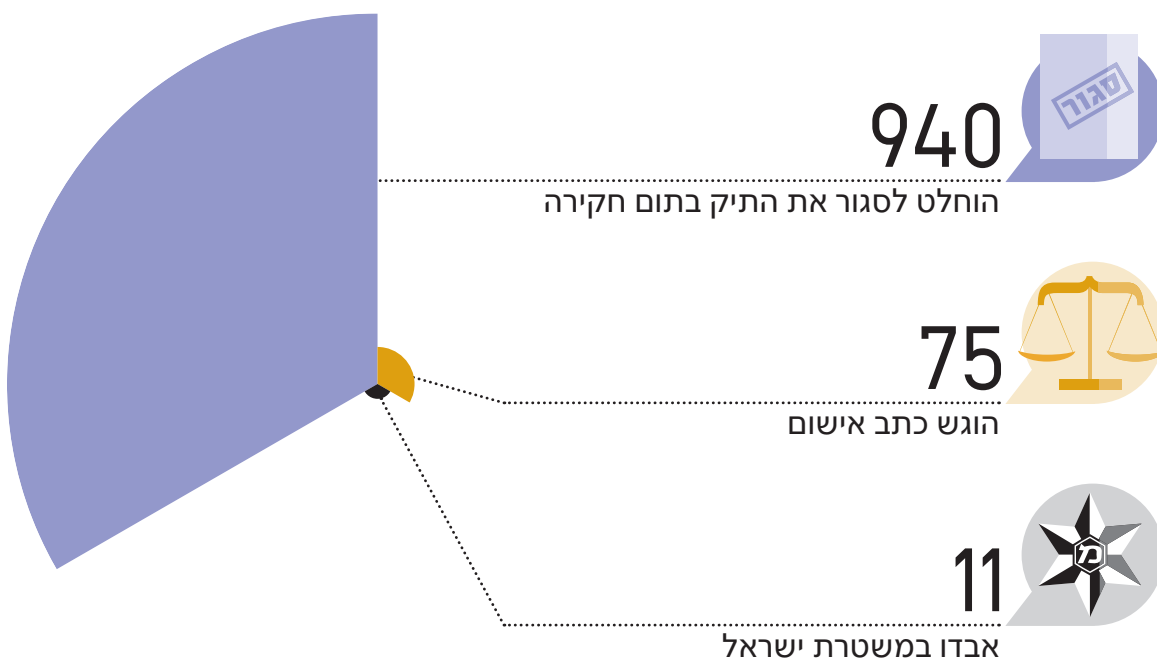
מצב תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים, 2005-2015

940 תיקים (91.6%) נסגרו בתום חקירה בלי שהוגשו כתבי אישום נגד נאשמים.

ב-**75** מתיקי החקירה (7.3%) שנפתחו עד היום הוגשו כתבי אישום.

11 תיקים אבדו במשטרת מחוז ש"י ומעולם לא נחקרו, אף שבידי ישי דיין אישורים כתובים המעידים על הגשת התלונה.

מצב תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים, 2005-2015

עבriינות אידיאולוגית: מכוונת לנשל פלסטינים מאדמתם

אירועים שבהם אזרחים ישראלים פוגעים בפלסטינים וברכושם הם תופעה נפוצה בכל רחבי הגדה המערבית מאז ראשית מפעל ההתנחלות. למעשי האלימות והפגיעה ברכוש יש דפוס חוזר ונשנה, הם מתרחשים בדרך כלל באדמות חקלאיות של פלסטינים או בפאתי הכפרים, ומטרתם להטיל מורא על הפלסטינים וליצור איום ממשי שירתיע אותם וימנע מהם לעבד את אדמתם. המניע למעשים הוא אסטרטגיה מחושבת שנועדה לנשל פלסטינים מאדמתם ולצמצם את מרחב המחיה שלהם.

תיקי החקירה בחלוקה לקבוצות עבירה, 2005-2015

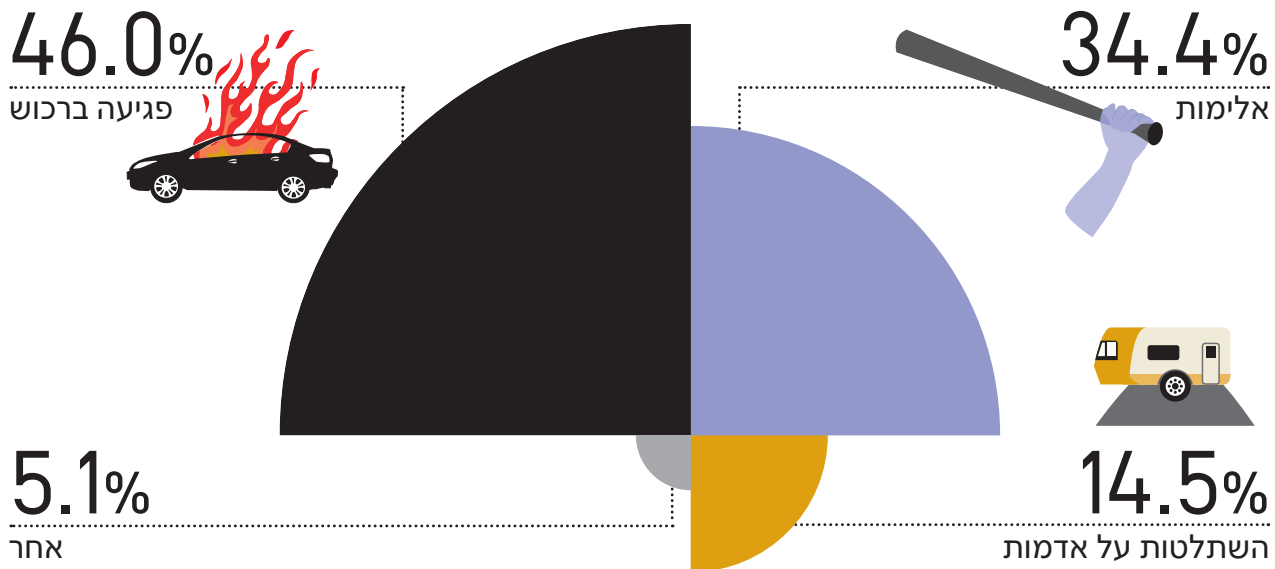
פגיעה ברכוש: 508 מהתיקים (46%) עוסקים בתלונות של פלסטינים על גרימת נזק לרכושם. חקירות אלה כוללות עבירות של הצתה, גניבה, פגיעה ברכוש, כריתת עצים או גידולים אחרים, גניבת יבול חקלאי ועוד.

אלימות: 380 מהתיקים (34.4%) עניינם בחשד לעבירות אלימות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית. בין אירועי האלימות נכללים מקרי ירי, הכאה, יידוי אבנים, תקיפה באמצעות אלות, סכינים או מוטות ברזל, דריסה, איומים בתקיפה ועוד.

השתלטות על אדמות פלסטיניות: 160 מהתיקים (14.5%) נפתחו בעקבות תלונות הנוגעות לניסיונות של ישראלים להשתלט על אדמות פלסטיניות באמצעות גידורן או עיבודן, הצבת מבנים, קרוואנים או חממות באדמות, סילוק פלסטינים מחלקותיהם, מניעת גישה של פלסטינים לאדמותיהם, הסגת גבול ועוד.

עבירות אחרות: 56 מהתיקים (5.1%) נוגעים לעבירות אחרות. עבירות אלה כוללות הרג של בעלי חיים, חילול מסגדים ובתי קברות, הזרמת שפכים לאדמות חקלאיות של פלסטינים, השלכת פסולת באדמות של פלסטינים ועוד.

תיקי החקירה בחלוקה לקבוצות עבירה, 2015-2005

מדגם יש דין: משטרת ש"י (או כל גורם ישראלי רשמי אחר) נמנעת, כמדיניות, מפרסום נתונים באשר למספר האירועים שבהם אזרחים ישראלים נחשדו בפגיעה בפלסטינים וברכושם בגדה המערבית ולתוצאות חקירתם. זאת על אף שבחלק מיחידות משטרת ש"י קיים פילוח מדוקדק של אירועים פליליים אלה.³ מעקב יש דין אחר תיקי החקירה במשטרת ש"י אינו מסכם את תוצאות החקירה בכל האירועים מסוג זה, אלא מהווה מדגם מצטבר ורחב-היקף של תוצאות חקירות מחוז ש"י, המתבסס על תיקים שיש דין מלווה משפטית ועוקב אחר החקירה בעניינם.

חשוב לציין כי הנתונים במדגם מתייחסים לחקירות שבהן גורמי אכיפת החוק נהנים מסיוע הדוק ומתמשך של צוות יש דין, המהווה גורם מתווך ומקשר בין החוקרים לבין המתלוננים הפלסטינים, ופעמים רבות אף מסייע בקידום החקירה באמצעות הבאת עדים ומסמכים ליחידות המשטרה החוקרות, ככל שהוא מתבקש לכך על ידי גורמי החקירה והתביעה המטפלים בתלונות.

נעיר כי יכולתם של פלסטינים להגיש תלונה במשטרת ישראל ללא סיוע מתמשך בהגשת תלונה מצד ארגונים ישראלים, ובראשם ארגוני זכויות אדם, או לעקוב אחר תוצאות החקירה בעניינם, היא משימה כמעט בלתי אפשרית.

תוצאות החקירה: חקירות רשלניות וחוסר מקצועיות של משטרת ש"י

גם השנה, כבכל שנה, נתוני מעקב יש דין מצביעים על הכישלון המתמשך והמצטבר של משטרת ש"י לחקור עבירות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים ורכושם. הקמת המפלג לפשיעה לאומנית בימ"ר ש"י בראשית 2013 לא תרמה לשיפור כלשהו בתוצאות חקירת אירועי עבריינות אידיאולוגית כלפי פלסטינים.

עילות סגירת התיקים: כישלון באיתור העבריינים

על אף שתיקי החקירה שבמעקב יש דין נוגעים לעבירות בעלות דפוס מוכר וברור, וכפי שיובהר בהמשך חלק ניכר מהן גם מתרחש באזורי חיכוך מוכרים, המשטרה מפגינה רפיון ידיים מתמשך באיתור העבריינים ובאיסוף ראיות נגדם.

עילות סגירתם של תיקי חקירה, 2015-2005⁴

624 תיקים נסגרו בעילה "עברייני לא נודע" (על"ן), המעידה על כישלון המשטרה לאתר חשודים בביצוע העבירות, אף על פי שנמצא כי עבירה פלילית אכן בוצעה. לשם המחשה, בעילה זו סגרה יחידת חברון תיק חקירה בעבירה של פגיעה בשדה של תושב הכפר

3 הודעה מטעם הנתבעת, מדינת ישראל, בת.א. 23879-03-13 בבית המשפט השלום בירושלים, **מחמוד עווד נ' מדינת ישראל**, מ-5.10.14, המציגה פירוט מדוקדק של תיקי הפס"ד (הפרות סדר) של אזרחים ישראלים במרחב חברון בשנים 2007-2011.

4 לפי עילות הסגירה הרשמיות של המשטרה. ראו סעיף 2 בפקודות משטרת ישראל של המפקח הכללי, 14.01.50 - **סמכויות תובע משטרת בחטיבת התביעות לסגור תיק חקירה**, מעודכן ל-19.6.2011.

א-תוואני שבדרום הר חברון על ידי תושבי המאחז חוות מעון. למרות סרטוני וידיאו שבהם החשודים נראים בבירור, המשטרה סגרה את התיק מבלי שניסתה לאתר אותם, ומבלי שחשודים נוספים, שנחקרו רק כשנה וחצי לאחר מועד ביצוע העבירה, נדרשו לספק אליבי.⁵

208 תיקים נסגרו בעילה "חוסר ראיות מספיקות", המעידה גם היא על כך שעבירה אכן בוצעה, אך החקירה המשטרתית כשלה בגיבוש ואיסוף ראיות מספיקות להעמדה לדין של חשודים שאותרו.

82 תיקים נסגרו בעילה "אין אשמה פלילית", שמשמעותה כי המשטרה הסיקה שלא בוצעה כל עבירה או שלחשוד שאותר אין כל קשר לעבירה. יש דיין הגיש ערר לגבי **26** מתיקים אלה, משום שסבר כי ההחלטה לסגור את התיקים בעילה זו אינה סבירה, ועל כן יש דיין רואה גם בתיקים אלה כישלון חקירתי.

20 תיקים נסגרו בעילה "חוסר עניין לציבור".

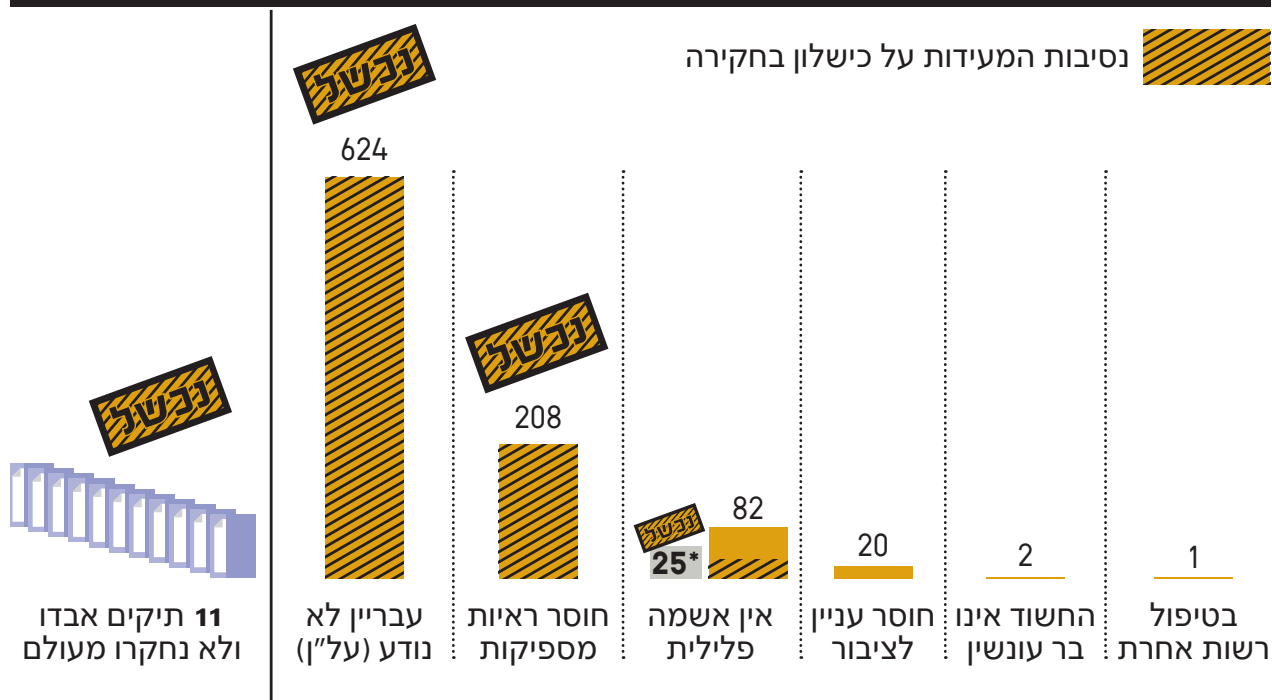
2 תיקים נסגרו בעילה "העברייני אינו בר-עונשין".⁶

תיק אחד נסגר בעילה כי רשות אחרת מוסמכת לחקור את האירוע.

את עילת הסגירה של שלושה תיקים נוספים נמנעה משטרת ש"י מלמסור ליש דיין.

כישלון חקירות משטרה הוא לדידנו תיקים הנסגרים בעילות "עברייני לא נודע" ו"אין ראיות מספיקות", תיקים שבהם יש דיין הגיש ערר על סגירתם בעילה "אין אשמה פלילית", ותיקים שאבדו במשטרת ש"י ויש בידינו אישורים על הגשת תלונות בהם (11 תיקים שלא נחקרו מעולם). מכאן **שכישלון המשטרה בחקירת תיקי עבריינות אידיאולוגית מסתכם ב-84.9%** - כלומר 869 תיקים מתוך 1,104 התיקים שהטיפול בהם הסתיים.

עילות סגירתם של תיקי חקירה, 2005-2015

*הוגש ערר על ההחלטה לסגור את התיק

בחלוקה על פי סוגי העבירות, 90.5% מתיקי חקירות עבירות הרכוש נסגרו בנסיבות המעידות על כישלון החקירה, וכמוהם 80% מתיקי עבירות האלימות ו-76% מתיקי עבירות ההשתלטות על האדמות.

5 מכתבן של עורכות הדין נועה עמרמי ומיכל פסובסקי מהצוות המשפטי של יש דיין, אל ד"ר עו"ד יניב ואקי, מנהל מחלקת עררים בפרקליטות המדינה, בנושא ערר על ההחלטה לסגור בשנית את תיק פל"א 129067/13 (פ"א 6-1126/2013) (תיק יש דיין 2850/13 מ-2.7.2015).

6 לפי פקודות משטרת ישראל של המפקח הכללי בנושא חקירת עבירות, 14.1.2005, המעודכנת ל-20.11.2011: "בקטין שאינו בר עונשין החשוד בביצוע עבירה, יש לנהוג כבעד. אין לעצרו, אין לפתוח תיק פלילי".

לאחרונה פרסם יש דיין את הדו"ח **עקיפת חוק: כישלון אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית** (מאי 2015), אשר מיפה את הכשלים והליקויים בכל שלבי החקירה - החל בסיור בזירת האירוע ואיסוף הראיות בזירה, עבור בגביית עדויות, זיהוי, איתור וחקירת חשודים, וכלה בניית תוכן הראיות ובהחלטה אם יש בהן די להגשת כתב אישום. מסקנת המחקר היתה כי **כישלון החקירות נעוץ באי-נקיטת פעולות חקירה בסיסיות, מחדל מתמשך העולה לעתים עד כדי רשלנות פושעת.**

רק 75 מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים (7.3% מתיקי החקירה) הניבו כתבי אישום.

חוסר אמון במשטרה: פלסטינים אינם מעוניינים להגיש תלונות

הכישלון המתמשך והמצטבר של משטרת ש"י בחקירת תלונות של פלסטינים מגביר בתורו את האי-אמון של קורבנות העבירה הפלסטינים ברשויות האכיפה הישראליות, ולפיכך את חוסר נכונותם להגיש תלונות למשטרה על אירועים שבהם אזרחים ישראלים פוגעים בהם או ברכושם. זאת על אף הסיוע שיש דיין מציע להם, הן בהגשת התלונה, הן בהגשת מסמכים ותיעוד נוסף על העבירה לחוקרי המשטרה ולתביעה, והן בהגשת ערר במקרים שבהם החקירה נוהלה ברשלנות ולא הניבה כתב אישום.

מתחילת 2013 ועד אוגוסט 2015 תיעד יש דיין 377 אירועי עבריינות אידיאולוגית שבהם אזרחים ישראלים נחשדו כי פגעו בפלסטינים וברכושם. ב-219 מהאירועים (58%) הגישו קורבנות העבירה הפלסטינים תלונה למשטרה, חלקם באופן עצמאי. ב-102 מקרים (27%) הודיעו קורבנות העבירה הפלסטינים לצוות יש דיין במפורש כי הם אינם מעוניינים להגיש תלונה במשטרה. יש דיין ממשיך ויעקוב אחר נתון מדאיג זה.

כשנשאלו קורבנות העבירה הפלסטינים מהן הסיבות לאי-הגשת תלונה, 41 מהם (40%) אמרו שאינם מאמינים שהרשויות הישראליות יכולות לסייע בחקירת תלונתם; 13 מתוכם ביססו אמירה זו על ניסיונם מכישלון החקירה בתלונות קודמות שהגישו, או שהתלונות שהגישו הביאו להשפלתם ורק גרמו להם נזק נוסף; 17 נוספים (16.6%) הביעו חשש כי הגשת התלונה עלולה לפגוע בהם, בין שעל ידי מניעת היתר עבודה, בין שבהתנכלות מצד רכז ביטחון שוטף צבאי (רבש"ץ) ובין שבהסלמה באלימות אזרחים ישראלים מהתנחלות סמוכה; ב-11 מקרים נוספים (10.7%) המשטרה נכחה באתר העבירה ואף גבתה עדויות, אך בדיעבד התברר לצוות יש דיין כי לא נפתחה חקירה, שכן קורבנות העבירה לא רצו להשחית את זמנם לאחר שהתברר כי המשטרה התרשלה במילוי חובתה.

מיקום העבירות: הכפלת מספר האירועים בתוך היישובים הפלסטינים

כישלון משטרת ש"י בחקירת עבירות של אזרחים ישראלים נגד פלסטינים ורכושם תורם לתעוזה הולכת וגוברת של המפגעים לפעול בתוך היישובים הפלסטינים, בתוך בתיהם של פלסטינים או בחצרות בתיהם. מתחילת 2013 עד אוגוסט 2014 (תקופה של עשרים חודשים) תיעד יש דיין 45 אירועי עבריינות אידיאולוגית בתחומי היישובים הפלסטיניים; מאוגוסט 2014 עד אוגוסט 2015 (תקופה של 11 חודשים ועשרה ימים) תיעד יש דיין 44 אירועי עבריינות אידיאולוגית נוספים בתחומי היישובים הפלסטיניים. במילים אחרות, 89 מקרים (שהם 23.6% מכלל 377 האירועים שתועדו בסך הכול מתחילת 2013 עד אוגוסט 2015) התרחשו בתוך השטח הבנוי של הכפרים הפלסטיניים. בתוך שנה הוכפל מספר אירועי העבריינות האידיאולוגית שבוצעו בתחומי היישובים הפלסטיניים.

לאירועי עבריינות המתרחשים בתחומי היישובים הפלסטיניים יש השפעה מרחיקת לכת על קורבנות העבירה. אירועים אלה פוגעים בביטחון האישי של רבים, לא רק בקורבנות העבירה עצמם, אלא גם בשכנים ובבני המשפחה המורחבת, החשים חסרי אונים. האלימות מעצימה את חוסר הביטחון של ילדים ונשים, שלעתים נשארים בבתי לבדם. העבירות גם מצביעות על היעדר מוחלט של הרתעה מצד משטרת ש"י ושאר גורמי אכיפת החוק הישראליים - הצבא ושירות הביטחון הכללי (שב"כ) - שכן לצורך ביצוע העבירות העבריינים חודרים ביודעין אל תוך היישובים הפלסטיניים מתוך מטרה ברורה לפגוע. דוגמה מובהקת לאירוע כזה היא הצתת בית משפחת דוואבשה בכפר דומא ב-31.7.2015, שבו נהרג פעוט בן שנה וחצי ומאוחר יותר מתו גם הוריו.⁷

7 ג'קי חורי וגילי כהן, "תינוק פלסטיני נהרג בהצתת בית פלסטיני ליד שכם; צה"ל: זה טרור יהודי", **הארץ**, 31.7.2015.

השחתת עצי פלסטינים: השיעור הגבוה ביותר בכישלון החקירות – 95.6%

אחד ממופעי העבריינות האידיאולוגית שבו כישלון משטרת ש"י הוא כמעט מוחלט, הוא הפגיעה בעצים השייכים לפלסטינים, בדרך כלל עצי זית. מ-2005 עד אוגוסט 2015 תיעד יש דין 260 אירועי פגיעה בעצים שבעניינם נפתחו חקירות במשטרת ש"י. עד היום הסתיים הטיפול ב-250 מתיקי החקירה בתחום זה, ובעשרת הנותרים טיפול המשטרה עדיין נמשך.⁸

עילות סגירתם של תיקי חקירה בפגיעה בעצים, 2015-2005

236 תיקים בעילות של "עבריין לא נודע" ו"חוסר ראיות מספיקות" (212 ו-24 תיקים, בהתאמה).

5 תיקים נסגרו בעילה "אין אשמה פלילית". יש דין הגיש ערר בתיק אחד מהם.

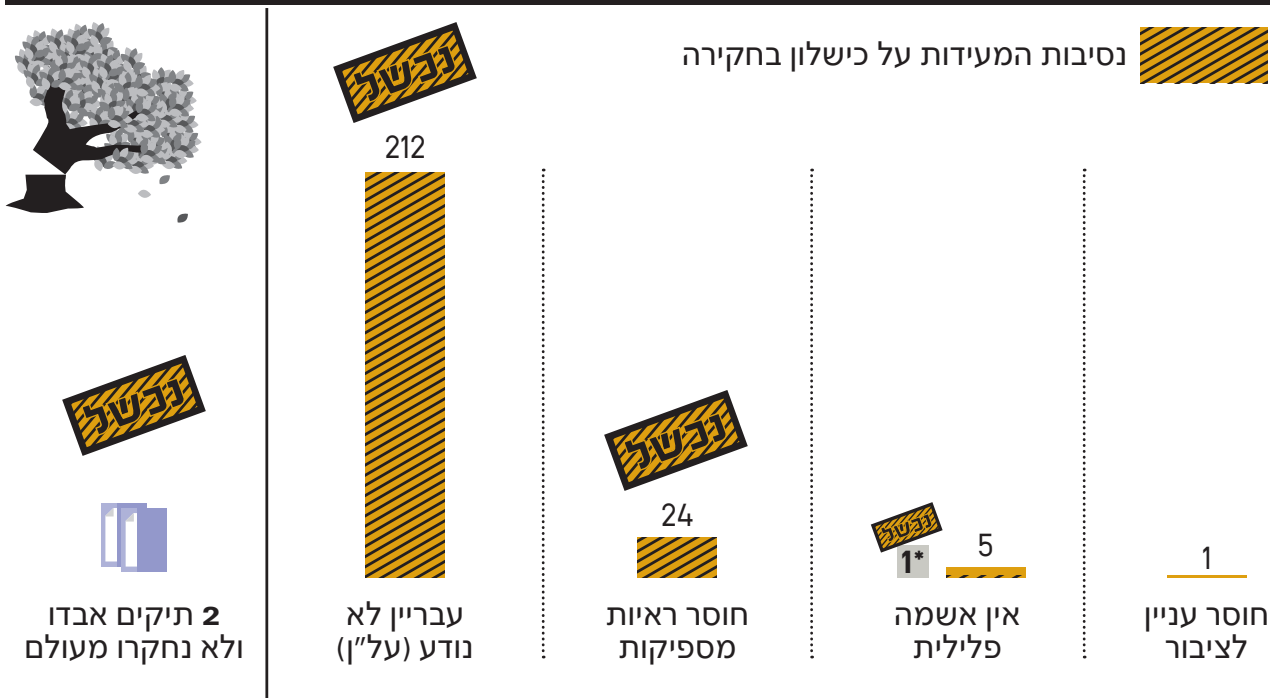
תיק אחד נסגר בעילה "חוסר עניין לציבור".

2 תיקים נוספים אבדו.

כישלון המשטרה בחקירת בעבירות אלה, בסך הכול ב-239 תיקים, 95.6%, הוא הגבוה ביותר.

ב-6 תיקים בלבד הוגשו כתבי אישום, אך בשניים מהם נלוו לאישומי הפגיעה בעצים גם אישומים בחשד לתקיפה וניסיון פגיעה. רק בשניים מהתיקים הסתיימו ההליכים המשפטיים, שניהם ללא הרשעה, אחד בקביעת אשמה אך ללא הרשעה ואחר בזיכוי בגלל שורת מחדלים בחקירת המשטרה, כמו אי-בדיקת האליבי של הנאשם.⁹ בארבעה תיקים נוספים ההליך המשפטי נמשך.

עילות סגירתם של תיקי חקירה בפגיעה בעצים, 2015-2005

*הוגש ערר על ההחלטה לסגור את התיק

הפגיעה בעצים פוגעת באופן ישיר ברווחתם הכלכלית של הפלסטינים. החקלאות היא מקור הכנסה משמעותי של מרבית אוכלוסיית הגדה המערבית, ובעיקר ענף הזיתים, המספק מקור הכנסה ותעסוקה עונתי. לענף הזית - מאפיין בולט של הנוף הפלסטיני - יש

8 לא כולל עשרות אירועים אחרים שבהם השחתו יבולים, נמסקו זיתים, נגנבו יבולים, נעקרו ונהרסו שתילי פירות וירקות, נגרם נזק למשתלות, או הוצתו חלקות חקלאיות מבלי שתהיה אינדיקציה ברורה לכך שמדובר בהצתה.
 9 הכרעת דין בתיק פלילי (ת.פ.) 1243/07 בבית משפט השלום בירושלים בעניין מ.י. יחידת תביעות ש"י נ' חננאל שאר ישוב מ-18.5.2011.

גם חשיבות לאומית, בהיותו סמל לדבקות הפלסטינים באדמתם ולמאבק נגד נישולם ממנה וסמל למורשת התרבותית הפלסטינית. שמן הזית נשמר ומשומר, מהווה חומר גלם לייצור סבונים ומשחות רפואיות, ומהעץ עצמו מופקים מוצרי נוי וסדקית.

דוגמה הממחישה את רשלנות המשטרה בתחום זה היא תיק שבו יש דיין הגיש ערר על סגירת חקירה בדבר גדיעת כ-60 עצי זית באדמות הכפר ראס כרכר באפריל 2014. בעדותו במשטרה זיהה קורבן העבירה את תמונותיהם של שלושה חשודים בגדיעת העצים, שאותם ראה חומקים לעבר ההתנחלות נריה או המאחז הסמוך זית רענן. לאחר גביית העדות נמנעה המשטרה מנקיטת פעולות חקירה נוספות בתיק זה, ולא זימנה כלל את החשודים לחקירה בטרם תחליט על סגירתו בעילה "עברין לא נודע".¹⁰

חשוב לציין כי בחלק מהאירועים האלה נפגעים עשרות עצים ולעתים אף מאות, חלקם עצים עבותים בני עשרות שנים - בכריתם במסורים, בהרעלה על ידי קידוח בגזע העצים, בהצתה או בשבירה של ענפים מניבים. ניסור וכריתה של עצים עתיקים מצריך הכנה לוגיסטית, ציוד מכני דוגמת מסורי שרשרת (שחלקם מפיקים רעש חזק מאוד, שווה ערך לרעש במועדונים או בהופעות רוק) או מקדחות. פעולות אלו מבוצעות בו זמנית בידי כמה עבריינים, ונמשכות זמן ממושך יחסית (עד כדי כמה שעות) באזורים נרחבים הסמוכים להתנחלויות ולמאחזים הסמוכים לכבישים או דרכי גישה מוסדרות.

רוב אירועי השחתת העצים מתרחשים באזורי חיכוך המוכרים לרשויות אכיפת החוק הישראליות, ולו בשל פעילות ארגוני זכויות אדם ישראלים ואחרים המסייעים בהגנה על התושבים הפלסטינים. מדיניות אכיפה יזומה מצד המשטרה וגורמי אכיפת חוק נוספים - יצירת תיאום הדוק ובזמן אמת בין משטרת ש"י ובין הצבא, הוספת אמצעי חישה ותצפית אצל יחידות הצבא ותגבור הנוכחות בשטח - היתה עשויה להביא למניעת אירועים אלה.¹¹

אזורי החיכוך הבולטים הם אזור עמק שילה (צפונית לרמאללה), אזור יצהר ודרום הר חברון. בעשור שמ-2005 עד אוגוסט 2015 תיעד יש דיין 28 אירועי פגיעה בעצים באדמות החקלאיות של הכפרים תורמוסעיא ואל-מוע'ייר (14 אירועים בכל כפר), שליד אדמותיהם ועליהן הוקם המאחז עדי עד, מוקד ידוע לפעילות עבריינית,¹² וכן 50 אירועי פגיעה בעצים בכל היישובים הפלסטיניים המקיפים את גוש המאחזים שבין ההתנחלויות מעלה לבונה, עלי ושילה. 27 אירועי פגיעה בעצים תועדו בכפר בורין, המצוי בין ההתנחלויות יצהר והר ברכה ומאחזיהן, ו-36 אירועים בסך הכול ביישובים הפלסטיניים הסמוכים להתנחלויות אלה. 11 אירועי פגיעה בעצים תועדו בכפר א-תוואני שבדרום הר חברון, ובסך הכול 20 אירועים באזור זה.

דף נתונים זה מתמקד בכישלון המתמשך של חקירות משטרת ש"י באירועי עבריינות אידיאולוגית, אך כישלון המשטרה אינו יתום. לכישלון שותפים ראשי המשטרה, שמיאנו לאורך השנים לייחס לתופעות אלה את החשיבות והמשאבים הראויים; הצבא המשתמט כבר עשרות שנים מחובתו הבסיסית לאכוף את החוק והסדר הציבורי בשטח הכבוש; נרפותם של שירות הביטחון הכללי מול תופעות עבריינות אידיאולוגית ההולכות ומסלימות; אוזלת ידם של פרקליטות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה; ומדיניות ממשלת ישראל לדורותיהן, התומכת בהכלת תופעות עברייניות של מפעל ההתנחלויות. כל אלה, במחדל ובמעשה, תורמים להשתרשותה של העבריינות האידיאולוגית.

10 מכתבן של עורכות הדין נועה עמרמי ומיכל פסובסקי מהצוות המשפטי של יש דיין אל רפ"ק איסקאק יוספוב, קצין אח"מ בנימין בנושא ערר על ההחלטה לסגור את תיק פל"א 174557/14 (תיק יש דיין 3097/14) מ-12.8.2015.

11 ראו בהקשר זה עדויות חיילים בפני ארגון שוברים שתיקה, כפי שהובאו בדו"ח יש דיין **עומדים מנגד: תפקודם של חיילים בעת עבירות של אזרחים ישראלים הפוגעים בפלסטינים בשטחי הגדה המערבית** (מאי 2015), עמ' 45 ו-55-57.

12 ראו דו"ח יש דיין **מסלול הנישול: המקרה של המאחז עדי-עד** (פברואר 2013) ועתירה לבג"ץ 8395/14, **ראש מועצת הכפר תורמוסעיא, מר רבחי עבד-אלרחמן מוחמד אבו עווד ואח' נ' שר הביטחון, משה יעלון ואח'** מ-10.12.2014, הדורשת לפנות את המאחז עדי עד.

